

# „ÉGTÁJAK CÉLKERESZTJÉN”

BESZÉLGETŐTÁRS: SZEPESI ATTILA

*Szegeden, egy Tisza-parti blokkházban él a József Attila- és Weöres Sándor-díjjal kitüntetett költő, író, műfordító. Ám aki a műveit – köztük „többdimenziós” drámáit – olvasta, tudhatja, hogy ez csak a látszat: Baka István belső élete egy titokzatos kisvárosban zajlik, ami Szegedre is emlékeztet ugyan, de szülővárosára, Szekszárdra talán méginkább. Rejtelmes lények, angyalok és vámpírok, szentek és varázslók népesítik be ezt az időtlenbe-merült, lidércnyomásos települést, ahol összemosódik a jelen és a múlt, a nappal meg az éjszaka.*

– Szekszárd az én számomra nemcsak a szülővárosom, hanem az az ideális, emberléptékű kisváros is, amelynek – a platóni barlangban ülve – falra vetődő árnyképeit bámulom gyerekkorom óta. Itt még ünnep volt az ünnep, a kukoricafosztás, a disznóvágás – közösségi ünnepek, amelyeken én csak vendégként vehettem részt, mert a családom már kiszakadt a paraszti környezetből. Apám az ötvenhetes tisztogatásokig, anyám nyugdíjazásáig a rendőrségen dolgozott. S hogy mégsem a gyerekkor édenébe vágyom vissza, ennek oka az, hogy gyámoltalan, visszaütni nem tudó gyerek voltam, sokat szenvedtem iskolatársaimtól. A kamaszkor más volt – a gimnázium egyik sztárja, érmes versmondó és önképzőköri elnök lettem, akinek még a természettudományos tárgyakból való bukdácsolást is elnézték. Egyszerű, sokáig vakolatlan, sátortetős házunk kertjében Van Gogh napraforgói álltak, az ablakom előtti körtefa helyére Rilke váratlanul termőre fordult fügefáját képzeltem, de képzelhettem Janus Pannonius tél közepén kivirágzó mandulafáját is. Egy Rómát bemutató albumban találtam egy Beatrice-ábrázolást – pontosan olyan volt, mint kamaszkorom legnagyobb és reménytelenül-boldog szerelme, egy Edit nevű gyereklány a II. bé-ből... Ettől a várostól, amelynek valóságos, megkínzott-veritékes arcát sohasem ismertem, bár Baka-őseim az újraalapítói voltak a török idők után – ettől a platóni árnyképtől próbáltam szabadulni egyetemista koromban, majd 1974-ben (kétévi szekszárdi tanárkodás után) visszakerülve Szegedre, a *Kincskereső* szerkesztőségébe. Aztán, amikor már lakásom is volt Szegeden (a Móricz Zsigmond-ösztöndíjből gyűjtöttem össze a beugrót), rájöttem, hogy panelfalak közt képtelenség zavartalanul és másokat sem zavarva dolgozni, ami nálam írógépkopogást és nem túl halk zenéket jelent. Kezdtem hát visszajárni az otthoni, csendes házba; szüleim mindig örömmel fogadtak, évek óta

lemezjátszó is van ottani rezidenciámban (addig a magamét cipeltem); ami igazán fontos – vers, kisregény, műfordítás –, javarészt itt került papírra, Mozart, Mahler, Liszt és Sosztakovics zenéjének kíséretével.

[illegible]

     - Ma már tudom, Szekszárd a Háry János-i kvaterkázások, a *Halálfiaiból* megismert művelt úrilányok városa (én már öregasszonyként láttam őket, molyrágta muffjaikkal, a kisvárosi exközéposztályt felvonultató koncerteken), és Mészöly Miklós bírósági írnokainak, becsületbeli halált halt atlétájának városa is – ezzel az irodalommal vált múlttal én akkor békültem meg igazán, amikor a magam nosztagjiát kezdtem kiírni magamból.

              - Író mégis Szegeden lettél, egyetemi éveidben.

                - A Tiszatájban engem is, mint mindannyiunkat, Ilia Mihály mutatott be. Már első, félve átadott verseimnek közlést ígért, mégis egyre újakat és újakat kért tőlem. Egy év is beletelt, mire – 69 februárjában – debütálhattam. Évekkel később jöttem rá, ez a halogatás arra kellett, hogy Ilia szerkesztő úr meggyőződhessen róla: valóban érdemes foglalkozni velem. Természetesen a legutolsó verseimet közölte. Én ezután jó fél évig nem jelentkeztem, s amikor egyszer az utcán véletlenül találkoztam vele, rettenetesen letolt: mit képzelek, nem léggömböket akar ő röptetni, hol vannak az új dolgaim? Nem voltak, mert közben megházasodtam, anyagi és lelki gondok nyomasztottak, de az ő – szelíd természetétől szokatlan – kirohanása annyira meglepett, hogy nem mertem nem írni, nem mertem őt tovább kerülni. Közölt is folyamatosan, bár később bevallotta, sokáig nem tartott igazi „favoritnak”. Össze-összefutottam Veress Miklóssal, Temesi Ferivel, Zalán Tiborral, összejártam az akkoriban még nehéz természetű Zelei Miklóssal, de nem voltam társasági lény. Kocsmába nemigen jártam. Tejet és narancslevet ittam. Akkor még közelebb álltak hozzám újbóloldali barátaim, akikkel Rittersporn Gábor, a ma Párizsban élő történész ismertetett össze. ’68 csalódásai, szovjetunióbeli diákútjai lassan távolítottak el a kommunista utópiában való hittől, amely – ateista neveltetésem miatt – az istenhitet pótolta számomra. De ez megint egy más történet. Szegedről én mégiscsak a magyarságomra és középeurópaiságomra való ráébredést kaptam inkább. Ilia Mihály higgadt elemzései, a tőle kapott erdélyi, vajdasági könyvek, folyóiratok nyitották ki a szememet.



